

LITERA

© Za besedilo: Nevenka Miklič Perne

© Za to izdajo: Založba Litera, 2018

Vse pravice pridržane.

Brez predhodnega pisnega dovoljenja Študentske založbe Litera je prepovedano reproduciranje, distribuiranje, dajanje v najem, javna priobčitev, predelava ali druga uporaba tega avtorskega dela ali njegovih delov v kakršnem koli obsegu ali postopku, vključno s fotokopiranjem, tiskanjem, javnim interaktivnim dostopom ali shranitvijo v elektronski obliki.

Knjižni program založbe Litera izhaja s finančno pomočjo Javne agencije za knjigo in Mestne občine Maribor.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Univerzitetna knjižnica Maribor

x
x
x
x
x
x
x
x

Nevenka Miklič Perne

Lisičja vstopnica

Strah pred smrtjo je otroški strah.

Ljubim (še posebej Gregorju, Gaji in Hani ter sestri Barbari).

✱

Bojim se teme
in na desni strani
je samo tema,
na levi strani
pa si ti,
ki se prav tako bojiš
teme.

Ampak ti si otrok,
star tri leta,
težko ti razložim,
da tam zunaj ni ničesar,
ne dobrega ne slabega,
da pa me je vseeno strah,
ker sem tako
neznansko majhna
mami.

★

Vse bo v redu,
vse bo v redu,
se tapka moja
sodelavka po čelu,
po obrazu in povesod.
Otroci so naporna bitja,
izkoščičijo te
in po celem dnevu z njimi
se ti začne mešat.
Vode kar narastejo,
vrtinec te požre
in vse otroške stvari
in te trešči naravnost
v tvoje minulo otroštvo,
ki ga ne želiš,
ne želiš,
ne želiš.

Os

Nekoč,
daleč nazaj,
sem izgubila
os.
Os, ki jo imajo ljudje,
da se ne rabijo
sleherni trenutek
spraševati,
kaj je njihova
os,
kdo sploh so,
kam gredo in
ali ima vse sploh smisel.
Brez te osi
je precej kaotično,
grabiš za tujimi osmi
in jih želiš vgraditi vase,
hlastaš za lepimi besedami,
da bi napolnil prostor,
kjer bi morala stati os.
Pa ni ničesar tako trdnega
in stanovitnega
kakor os,
ki bi jo lahko imel.

Otroci s sveta

Otroci s sveta molijo za svet.
Svet je postal še manj svet,
le peščica je še otrok,
vendar poznam vsaj tri.
Vsi so imeli nesrečno otroštvo,
ampak
njihova duša je ostala čista,
njihova žalost je najčistejša voda
in nenehno so potopljeni vanjo
vsaj do ust.
Komaj, da vedo za naslednji korak,
ki ga naj storijo,
vendar je nekdo zanje narisal
že vso pot,
čeprav zgleda,
kot da ni ničesar.

Zgodilo se bo otroštvo

Zgodilo se bo,
bržkone se bo,
da ne boš prepoznal
prstov na svojih rokah.

Sonce bo sijalo,
prekrasna pomlad.

Otroci so odšli,
vsak po svoje,
rodilo se je
znova otroštvo.

Roke trepetajo,
v strop strmiš,
preklinjaš ga –

to otroštvo,
ki se je znova
vrnilo.

Ne moreš uiti

Včasih ne moreš uiti:

- ne moreš uiti, na primer,
svojim problematičnim staršem,
četudi so mrtvi,
- svojim problematičnim otrokom,
ki še niti v šolo ne hodijo,
- lahko uideš svojemu partnerju,
a z njim mogoče ni resnih težav,
- ne moreš uiti sebi,
kar bi bila preveč elegantna rešitev.

Včasih se življenje zalomi:

- nekaterim že v vrtcu,
- nekaterim pred tem,
- nekaterim v najlepših letih,
najraje pa življenje nežno poka

ves čas.

Terapija

Kaj naredim, ko mi vse
pade dol?

Opustim vsakodnevna
gospodinjska opravila
in grem pisat ali slikat.

Pa je to prav?

Navadna terapija,
pravijo poznavalci,
bolje,
da jokaš cel dan.

★

Mesto stoji vsak dan,
obiskala ga bom
samo enkrat.

Moja sestra bo rekla:
to je bil lep končni
izlet.

Naša družina je bila kot
Evropa,
družina več hitrosti,

a ravno narobe –
najprej smo izstopili
najšibkejši.

Uspavanka

Zaspi dete, zaspi.

Svet je kisel,
lomi se v meni,
tvoja mamica –
temo ima v srcu.
Pa kaj hočemo, dete,
sladko si kot popek marjetice,
nedolžno kot potoček
na začetku poti.

Zaspi dete, zaspi.

Nihče ne bo stopil
na tvojo stezico,
nihče ne bo jokal
tvojih solz,
nobene ustnice ne bodo
smehljale tvojega drobnega smehljaja.

Zaspi zdaj dete, zaspi.

Imaš še svežino nebes
na obrazu.

Živimo v miru

Sto let živimo v miru.

Da je mir, ne vemo.

Znotraj ni tolažbe.

Pride vojna, pride strah,

pride isti strah od prej,

ki ga poznamo.

To

Tako redko se že
iz mene
odlušči pesem,
da,
ko jo zaznam,
začnem hlastati po njej,
še na prste stopim
in jo vlečem
za svileno kiklo.

Pesem pa je sramežljiva
in bojazljiva,
ojoj, kako.

Spravi me na kolena,
ko se podim za njo,
prodam se,
pustim otroke,
da jočejo,
moža zapustim,
še opazi ne,
ko izginem,
in grem za njo.

Končno se potolčem,
ko vsa žolčna
padem na njo,
od nje pa ostane
samo to.

Moje upanje

Dam ti napotke za vsak dan
tvojega življenja,
je reklo moje upanje
moji žalosti,
vendar jih ne smeš vzeti
preveč resno.

✱

Izmenično skrbim za otroka.

En dan enemu postrižem nohte,

drugi dan drugemu lase,

potolažim prvega,

dojim drugega,

spremljam po dolgi poti prvega,

zavijem v odejico drugega,

sperem rano prvemu,

pokažem slikanico drugemu,

se razcefram,

ko v zraku ujamem drugega
in za to ne krivim prvega.

★

Za L.

Čas mine.
Še otroci enkrat zaspijo,
še psi enkrat utihnejo,
še gole stene se enkrat
obrastejo,
še blatna jezera se enkrat
zbistrijo,
še lovci se enkrat upehajo,
še zvezde enkrat ugasnejo,
še misli se enkrat ustavijo,
še žalost se enkrat nasmehne.

✱

Napisala bi ti vse pesmi
tega sveta,
pa se bojim,
da bi zvene
oguljeno in prazno
v odnosu do tvoje
nedolžne lepote.
Že to, napisano do sedaj,
so krilatice,
ki ne povedo ničesar
o moji boleči
ljubezni.

✱

Nenehno se mi zdi,
da je zgodba
o moji mami
najpomembnejša zgodba
na tem svetu,
neslišana.

Morda pa po stoletjih kopanja
nekdo najde
napis na vhodu v brezno:
*To je zgodba o moji mami,
ki je za vselej spremenila
ta relief.*

✱

Na moje majhno
strešno okno
pada
droben pesek,
prah
in neke kaplje.

V moji mali
podstrešni sobi
se zrak gosti.

Na moje majhno
strešno okno
se od znotraj
lepijo
drobne živali.

V moji mali
podstrešni sobi
so velike
skrbi.

Obala

Verjetno nisem pomotoma
stopila na to ladjo,
verjetno nisem čakala
na avtobus,
pa se je iznenada zgodilo to,
da plujem po globoki temi.

Najbolj od vsega
svetijo obrazi.
Na primer otroški
ali drugi obrazi,
ki so mili.

Tam pa tam,
pa mogoče še enkrat tam
(zasvetijo ob poti).

Prelivajo se dan za dnem
misli
(not in ven, not in ven),
dokler se ne prečistijo,
dokler ne postane obraz
eden tistih
na obali.

✱

Ta košček puste zemlje
ob tej hiši,
lahko bi si ga lastila,
če bi živela v tej divji
samoti.
Kdaj bi si lahko lastila
pokrajino s prepadi,
ki jo ta trenutek
požira moje oko?
Lahko bi tukaj
posadila drevo
in čez leta
upala na marmelado
(a življenje ne pove niti, kaj bo jutri)
Kdaj bi si lahko lastila Boga?
Menihi tukaj se ponižno zapirajo
v prostor – z njim,
nihče ne reče nič,
nihče ne reče, da ga pozna.
Kdaj bi si lahko lastila
umetnikovo jedro?
Tiho je in nedotakljivo.

✱

Zvrhano nasuti kamioni
vozijo iz mene
čas, energijo, spanje.

Vse gre za rast
drobcenih rastlinic,
svetlo zelenih,
komaj vidnih,
ki rastejo
v enem malem lončku,
na balkonu.

Potem pripeljejo
tovorne ladje,
načrpajo iz mene
galone upanja,
strahov, molitev,
strahov,
brezobzirno vozijo
po ustaljenih poteh,
vse premešajo
kot vedno,
in brez kančka obotavljanja
zlijejo to brozgo
na svetlo zelene poganjke.

Tako izčrpana ležim na kavču,
rastlinice so zrasle za dober milimeter.

Srečna roža

Srečna roža,
ki je umrla zate.

Srečen popotnik,
ki je naletel nate.

Srečna glava,
ki je ne težijo spomini.

Srečni spomini,
ki ne prinašajo bolečine.

Srečna bolečina,
ki barva dušo na svetlo modro.

Srečna roža,
ki je umrla zate.

Srečni otroci,
ki so jo utrgali.

Kdo pravi?

Kdo pravi,
da bom imela
hišo, vrt, majhen sadovnjak
in nasad grmovnic?

Kdo pravi,
da bom pobegnila
iz mesta,
iz službe,
iz avta,
z avtom
direktno v

zeleno praprot,
dehteči gosti gozd,
skozi vlažno podrast,
čez staro zarjavelo ograjo,
na majhno
neugledno zaraščeno
dvorišče,
za hišo,
pod debelo drevo,

recimo oreh,
ki ga je moj dedek posekal
na sredini mojega otroštva?

Kdo pravi, da so njegove korenine
še žive
in so se preselile na drugo dvorišče?

Kdo pravi, da bo *to* pravo dvorišče?

Kdo pravi, da je
lahko bolje?

Usodni dnevi

Včasih,
skoraj nikoli,
a vendar kdaj,
se usedejo usodni dnevi
na koledar.

Nemir se izkristalizira,

burja razredči krošnje
in njih prebivalce,

ni več poti nazaj,
večkrat tudi ne naprej,

usoda loputa z vrati,
včeraj pri sosedih,
danes pri meni.

Drobne rdeče jagode
kapljajo z mize na tla
kot v filmu,

vse kar poznam,
je spremenilo
obliko in položaj.

Kot otrok,
ki ne pozna izbire,
čakam, da mine.

Čakam na kavču

Čakam na kavču.
Lepo oblečem otroka,
solidno sebe,
zdaj čakam na kavču,
tu,
sredi sobe,
na čudež,
da se iz drugorazrednih
državljanov
preobrazimo
v uspešne
državljane,
brez
preteklosti.

Čeprav

Pustila sem službo,
odslej se bom borila
z golimi rokami,
čeprav sem rekla,
oprostite,
ne morem več,
in nisem
vrgla papirja na mizo,
in nisem rekla,
pojdite k vragu,
kaj šele
pojdite k hudiču
(kar se sliši huje),
čeprav imam samo
p od plana za zdaj,
prihodnosti se bojim
enako kot preteklosti,
se bom borila borila borila,
čeprav sem zelo
plaha.

✱

V takih tihih dnevih
nimam vere.

Velika ploščad,
na njej betonski
občutek,
da ni konca.

A kdo zase misli, da piše slabo?

Vedno sem sledila
nemiru v sebi,

kam vse te to pripelje
in vedno nazaj.

✱

Še malo bodi buden,
prosim.
Trenutek je minil,
a se je zapisal v telo,
zato prosim,
zdaj
ko sam sebe prebira na glas,
bodi z mano še malo buden.

Pot, ki ne ve

Je ena pot.
Najprej gre
po zemlji,
suhi in trdi,
potem zavije v gozd,
postane vlažna,
kanček se začne izgublјati,
potem se zopet najde,
gre čez velike kamne,
potem čez male.
Je ena pot,
ki ima na sebi veliko
smeti,
ko zavije v naselje,
a nekdo jih pridno
pobira,
postane trda in še bolj trda,
asfalt,
nič ji ne more do živega,
še najmanj kaj živega.
Je ena pot,
ki je vedno sama,
tudi ko drugi drvijo po njej,
drugi gredo naprej,
ona samo gre
in hkrati sploh ne gre.
Je ena pot,

ki se prebije
iz hujšega,
a nima pojma, kam bi šla zdaj,
upa, da ne najde svojega konca,
ker konec je dober,
če ni slab.

Je ena pot,
ki je videla že veliko,
a ji to nič ne pomaga,
da bi bila bolj gladka.

Je ena pot,
ki vztrajno molči,
ne pove in ne ve,
če je prava.

Uganka

Ni na levi,
ni na desni,
ni v sredini,
ni na pladnju,
ni v glavi,
ni v tej pesmi,
ni tam, kjer se jo išče,
je pa
pri prababici, ki ne zna več govoriti,
in pri
dojenčku, ki še ne zna govoriti,
pri
vsakomur, ki je popolnoma brez odgovora,
je
povsod,
je
v tej odločitvi,
je
kot ambivalenten prahec,
ki se dvigne ob vsakem dejanju,
je
nežna sled,
ki je nihče ne vidi,
je
naribana direktno na nas,
in
otresena,

pometena pod preprogo,
je
v najmanjših zrnih,
popolnoma netopna,
da pa se jo zmešat
skoraj z vsem,
pri tem ostane trdna
in se potopi globoko.

Kdor jo je našel,
je ne razume povsem,
je ne zna povsem razložiti,
povedati naprej,
ne da bi jo malo popačil,
oblekel po svoje,
zato jo mora iskati vsak zase
z revščino na obrazu,
z drobnim kazalcem
privlečenim iz otroštva.

(resnica)

✱

Nekako bo treba
preživet še
do smrti,
Bog ve,
kje je še to.
Do takrat
se bo treba še malo
namatrat,
zamenjati še nekaj služb,
poklicev,
bolezni,
identitet,
si sposoditi še nekaj denarja,
hrepenet še kar nekaj,
se dnevno bati prihodnosti,
nakopičiti še med sto do tristo
slabih izkušenj z ljudmi,
še vsaj desetkrat umirat
v čakalnici na urgenci
(za lažnimi alarmi),
osmisliti več tisoč dni,
skuhati in pojesti
še na tone
cenene hrane in
še vsaj toliko
sladkarij,
ki so tudi hrana,

še mnogo lagati
v prošnjah za službo,
najti še vsaj nekaj sto
uporabnih idej,
kako narediti
nekaj iz nič,
najti kakšnega prijatelja.

Krompir

Spet sem brala pesmi
med kuhanjem.

Zdaj imam hkrati surov
in zažgan krompir
na krožniku.

Tudi moj mož,
ki se je ravnokar
vrnil iz službe.

Razložim mu,
oprosti,
brala sem pesmi,
zdaj bom pa verjetno
napisala še sama
eno.

✱

Res prisluškujem
glasu v sebi,
kot pravijo,
da naj bi.

Slišim ...

Res se bojim,
da je Bog pozabil
na mene,
ker slišim
enak zvok
že 33 let.

Slišim
različne hitrosti,
misli se prekrivajo
in šumijo,
za njimi
obris gmote,
ki se ji nikamor ne mudi,
dela me živčno,
namiguje,
da moram počakat,
ker čas dejanja in dogodki v njem –
to ni
vse

Kanglica

Kanglica sem,
ki zaliva
dve rožici.

A ni to lepa misel?

Zakaj bi hotela biti
dež ali zemlja
ali sonce samo?
(To te hitro pripelje k psihiatru.)

Tudi seme je nekdo drug.

Kanglica sem,
moja edina naloga je,
da vzdržim vso to
vodo.

★

Čas se je ustavil
v mehki
krožnici
tvojega očesa.
Nekje podirajo gozd,
nekdo teče za zdravje,
v nekaterih domovih
ni nič smiselnega,
ampak glej,
čas zdaj stoji in se kopa
v tvojem
čistem očesu.

Jezik podoben tišini

Vidim neko pot,
ki je skrivnostna,
ki gre od mraka
do mraka,
ki gori skrita v grmovju,
ki šepeta
v svojem jeziku,
podobnemu tišini
(ki ga je težko prenašat),
vidim neko pot
(kamni pogreznjeni v blatu,
v mračni globeli),
kamor
ne bom stopila,
če mi res ne bo treba.

✱

Vsak dan svojega življenja
razmišljam,
kaj bi s svojim življenjem,

ki kar diha,

napihuje se
in izdihuje
kot debela
žaba.

Najbolje,
da ga pustim
kar
pri miru.

✱

Da prideš sem,
rabiš posebno vstopnico,
multimedijsko vstopnico,
lisičjo vstopnico
(ne morem ti točno povedati,
zakaj gre,
je pa prebrisano).
Rekli bodo, kdo ti je to povedal,
sploh ni tako, gre izključno za kvaliteto.
Reči jim, nihče mi ni povedal,
jaz *sem* ta postopek,
ki se vam dogaja,
jaz *sem* ta razvoj,
ki ga še niste zapopadli,
jaz *sem* ta predstava,
ki jo gledate,
jaz *sem* ta vstopnica,
ki je še niste plačali.

★

Zelo je preprosto,
lahko poskusimo.
Gre samo za to,
kako se reprezentiraš,
v kaj verjameš.
Kakšna je razlika,
koliko je stala tvoja torbica,
hodi po cesti
in jo nosi na enak način
kot direktorica pred tabo,
ne je skrivat,
ne se skrivat.
Kaj imaš ti z njeno torbico,
kaj ima ona s tvojo?
Notri imaš pravljice,
raztresene bonbone,
odpoved;
ona ima tudi pravljice,
pa še vrsto dolgih modrih stavkov,
ki jih ne boš več slišala.

✱

Ne bi več stopil
na ta svet,
ne bi več oblekel srajce
in kravate,
si umazal čevlje
na tem svetu.
Mogoče bi prišel za par minut
pogledat svoji vnukinji,
svoji hčeri,
zaviti v kopreno,
svojo ženo
brez prihodnosti,
začelo bi me dušiti,
kakopak
napad panike,
zato je dobro,
da sem mrtev,
bi si rekel.

✱

Res imam srečo,
moje telo je ena sama sreča.
Z njim lahko pospravljam,
iščem odgovore,
lahko jočem
in obupujem,
vse mi dovoli.

Res imam srečo,
da lahko dam telesu
brezposelnost,
medtem ko se drugi
ne vidijo iz dela,
jaz razmišljam
o pokvarjenosti
tega sveta,
ki je zlezla
v vse porice
vsakega telesa
razen otroškega.
Otroškega telesa in
otroškega odraslega telesa.

Glej, jaz bom tebi objavila pesmi,
ti pa jih daj meni.

Jesen

Zrak je postal težji
in ne prinaša več smeti.
Jesen je prinesla zaprta vrata
na teraso,
ki je zdaj skorajda
čista.

Za mano je leto dni iskanja
službe,
nekaj končanih slik,
končanih slik.

Hotela sem
postati boljša
kot že tolikokrat,
a žal sem se ustrašila
nesorazmerno
velikih glav
starčkov,
ki umirajo v domu za ostarele,
kjer bi skoraj dobila službo.

Izgubljenost v času in prostoru

Strmim v sprintanega zajca na steni

otroške sobe

Dnevnik čiščenja zob

(iz šole ga je prinesla Gaja)

in čakam,

da zaspita,

moji hčeri.

Tolikšna rešitev v enem življenju,

a hkrati toliko časa,

ki odteka,

ne da bi mi povedal,

ali delam

prav.

✧

Nekatere stvari bodo
za vedno
ostale
v obliki hrepenjenja.

Nekaj
živi v vzporednem svetu
in te hrani po cevki,
sanje, ki se niso mogle
zgoditi.

Kitara,
ki se je nisi naučila igrati
zaradi revščine,
balet,
ki ga nisi plesala
zaradi vojne,

nekaj je ostalo sveto,
nedotaknjeno,
potisnjeno čez rob,
a
lebdeče

Proti vesolju

Nek rahel mir
je znova zapustil
prostornino
tega telesa
in naredil prostor.
Po kapljicah se vanj
nataka
rjava tesnoba tekočina,
pramorje,
iz katerega se lahko
razvije
kar koli
(nihče ne premore toliko domišljije kot pramorje).
Seveda bi najraje zaplombirala vse odprtine
svojega bitja,
vendar:
z enim ubogim zaprtim telesom
se ne moreš boriti
proti vesolju.

Če zaprem oči ali pogledam v tla

Kdo je to
ki stoji na moji desni
zdi se mi
da nekoga čutim
če zaprem oči
ali pogledam v tla
nekdo stoji tu zraven
ves čas stoji
zelo blizu
je precej dobrodušen
lahko bi rekla
pozitiven
čeprav se sliši smešno
občutek imam
da bo vsak čas povedal
neki čisto nov vic
že zdaj mi gre malo na smeh
ne ne zdi sem mi
da me gleda po postrani
čeprav je na strani
da težka moja
dejanja odločitve grde misli
da res nima namena težiti
tu stoji dan za dnem
v vseh vremenskih razmerah
res je da ga skoraj nikoli
ne povabim naprej

a je zelo potrpežljiv
ima ves čas
a jaz ga imam nekoliko manj
človek je pač malo
nezaupljiv
se malo ustraši težko razume
da ima nekdo samo eno željo
biti z njim

Želja po pisanju

pride navadno
po mačji stezici,
zelo naskrivaj,
zelo prihuljeno,
in se ustavi za hrbtom.
Takrat se seveda ozreš
v nebo,
se ozreš
na svoje življenje
in si misliš:
pa če to ni vredno
omembe.

Revež

Reveža nihče ne mara,
je govoril moj ata,
ki se je štel
za enega
izmed njih.

Kot plošča,
ki ob vsakem poslušanju
zahrešči,
kot moja neumnost,
ki je ni mogoče skriti.

Je možno,
da se še Bog obrne vstran,
je možno?

Znamenje

En dan,
bilo je proti večeru,
sem se peljala iz Maribora
proti Ljubljani,
v avtu sem imela polno
korenin,
na silo izpuljenih,
drugače pač ne gre.
Seveda so mi tekle solze,
komu pa ne bi v danih
okoliščinah.

Tam,
ob avtocesti,
je bil en hrib,
nad njim bel puhast oblak v obliki roke,
ki ga je nežno pokrival.

Bilo je kot
znamenje.

Na koncu

Plačilo
bi moralo upoštevati
tudi
razdaljo od prve do zadnje
zavrnitve,
petnajst let neuspehov,
grenkobo, ki si jo popil,
poraze, iz katerih si se učil
(kako živeti z obupom, depresijo in samomorilnimi mislimi),
vso pokrajino
osamljenosti,
po kateri dnevno tavaš in le malokoga
srečaš,
vse nesrečne gene in vplive okolja,

cena je enormna,
cena je previsoka,

zato
prosim,
pokrite vsaj potne stroške.

Nakar

Kadar je dobro,
ne čakaš,
pozabiš,
kako krut zna
biti čas.

Eno leto
dve leti
pol življenja

Mandela je bil
v zaporu več kot petindvajset let,
nakar je postal
predsednik,

neka ženska
je v zaporu svoje bolezni
preživela več kot šestdeset let

nakar
nakar

nihče ne ve

Ljubosumno morje

Morje nam je odneslo
majhen roza plastičen
lonček
z vilo
ki smo ga uporabljali
za umivanje kamenčkov
morje je bilo včeraj
brez razloga
besno
danes dežuje
in morje se je umirilo
in igro z lončkom
ki smo se jo igrali
se igra zdaj samo.

Zakaj nikoli ne naredim česa podobnega?

kot tisti Italijan,
ki ni ničesar kupil,
je pa vseeno
apatičnemu temnopoltemu prodajalcu izdelkov za na plažo
potisnil v roko
dve Kinder Pingui čokoladici
iz hladilnika,
ta se mu je zahvalil z dvignjeno roko
in oživelim obrazom.
Trenutek za tem ju je z užitkom pojedel.

Zakaj nikoli ne naredim česa podobnega,
zakaj vedno stečem po isti strugi vstran?

★

Bilo je *to*
in bilo je *to*,
a res je bilo tudi *to*.

Nekaj od vsega tega
sem zdaj jaz,
mešanica
lepega in grdega.

Učinek grdega
je dvakrat večji
kot učinek lepega,

ampak vsa ta praznina
je pa ljubka.

✱

Ko sem že mislila,
da mi gre na bolje,
je neka čudna lučka letela
čez obzorje.

Vsi živi

Plavaj ali utoni,
je govorila moja babica,
tako preprosto je to,
potruditi se je treba,
če želiš ostati nad gladino,
pot navzdol je široko odprta.

Vsak dan čofa čofa
v bazenčku
s smrtjo.

Roditeljski sestanek

Zrasla sem.

Ko grem na roditeljski sestanek,
se lepo oblečem,
da ne bi kdo opazil,
da ne delam nič, da nič ne znam.

Zrasla sem

in zdaj ni več hecev,
pokaži kaj znaš,
si pravijo lepe mamice skozi
nasmeh.

Otroci so živopisane

žoge,
včasih padejo na čudne kraje,
včasih pa res.

Konec poletja

Vreme se je obrnilo,
sence so se spremenile,
na kosilo mi ne sije več svetloba
strešnega okna,
solata se dobro drži.
Upanje je znova vzknilo,
čeprav na podlagi lažnih informacij,
ampak upanje je le upanje,
vsi vemo, kako je z njim
in kako brez njega.

✱

V najtemnejšo sobo
svojega življenja
bom dala spat
dojenčka,
da jo razkuži
teme.

✱

Čas je nekaj,
s čimer
eterična bitja
najbrž nimajo težav.

Zaposli kdo

Zaposli kdo sanjača
z razcapano dušo?
Zaposli kdo otroka,
že dvajset let ujetega
v odraslo telo?
Je kje kdo,
ki plača na roko
za ure in ure
razbijanja glave
z usodnimi vprašanji?
Ali vzame kdo pod
okrilje
raztresenega in
nesposobnega
učenca
in iz njega iztesa
zgodbo o uspehu?

Ali prosim kdo?

Obstanek v tu in zdaj

Poezija Nevenke Miklič Perne je kot glas posameznice, ujete v nekem trenutku, z nešteti duhovitimi opazkami, za katerimi se skriva krhkost in nežnost. In temina. Vse to se preliva v premišljene risbe, zaježitve opažanj in razmisleke. Ali kot pravi ena izmed pesmi: »Čas se je ustavil / v mehki / krožnici / tvojega očesa. / Nekje podirajo gozd, / nekdo teče za zdravje, / v nekaterih domovih / ni nič smiselnega, / ampak, glej, / čas zdaj stoji in se kopa / v tvojem / čistem očesu.«

Druga pesniška zbirka Nevenke Miklič Perne *Lisičja vstopnica* predstavlja prepleteno nit podob in izpovedi mlade intelektualke, umetnice – tako akademske slikarke kot pesnice – v današnjem času, ki takšnim posameznicam¹ ne dopušča udobnega in varnega življenja. Brezkompromisen boj za delo, za katerega nisi študirala, za prestiž, ki ga predstavlja le redno plačevanje položnic. Zaradi iskrenosti in neprilagodljivosti lirskega subjekta, ki ju neoliberalizem ne odobrava, kaj šele spoštuje, se posameznica znajde v skorajda brezizhodnem položaju. In tako se sesipajo še tisti drobci upanj, katerim smo bili priča v prvi pesniški zbirki, imenovani *Ideali* (Zavod Droplja, 2013), a še ti so bili le navidezni, lebdeči in neulovljivi.

Naslov pesniške zbirke *Lisičja vstopnica*, če sledim razlagi slovenskega frazema *zvit kot lisica*, predstavlja natančno tako poezijo. Ena izmed pesmi govori ravno o premetenosti: »Da prideš sem, / rabiš posebno vstopnico, / multimedijsko vstopnico / lisičjo vstopnico (ne morem ti točno povedat, / zakaj gre, / je pa pre-

1 Mišljeni so tako posamezniki kot posameznice, a ker obravnavam pesniško zbirko avtorice, bom v nadaljevanju uporabljala slovnični ženski spol.

brisano).« Kar pesnica zaključí z mislijo, da je ta vstopnica prav-zaprav lirski subjekt, predstava, za katero ljudje še niso plačali. Prav tako je ta skritost obdana s kopreno, ki jo je težko odkriti. Čeprav izhaja iz temine, ki kot difuzija prehaja skozi različne podobe in metafore ter je ravno zato pretočna in mehka. In je pesem izrekljiva v vsakem hipu in doživljaju, saj se lahko *Želja po pisanju* pojavi v sleherni zaježitvi trenutka, kar je nakazano v prej omenjeni pesmi: »[p]ride navadno / po mačji stezici, / zelo naskrivaj, / zelo prihuljeno, / in se ustavi za hrbtom. / Takrat se seveda ozreš / v nebo, / se ozreš / na svoje življenje / in si misliš: / pa če to ni vredno / omembe.« Ravno poezija je ena izmed osrednjih tem te pesniške zbirke; ne samo, da so to redki trenutki, za njih si je treba vzeti čas, se boriti za navdih, delo, torej pesem, za katero lirski subjekt žrtvuje odnose (čeprav drugi tega nujno ne opazi), svoje telo in energijo. Pisanje pesmi je tako zahteven proces, tudi od nje na koncu ostane le: »[t]o,«; skratka načrtno in premišljeno odbiranje besed.

S prefinjenim humorjem, v katerem ironija preseva skozi verze in je zavita v izdelan poetičen jezik ter smisel za humor tudi v najbolj temnih razmislekih, lahko vidimo, da kljub nenehnim grenkim izkušnjam ter spominom, ki jih lirski subjekt ves čas nosi-vozi s seboj kot izpuljene korenine, pesnica ni resignirana in vdana v brezvoljnost. Bralca tako vedno preseneti verz, ki deluje kot pripomba ali povsem nonšalantni odgovor, kot na primer v pesmi *Krompir*: »[o]prosti, / brala sem pesmi, / zdaj bom pa verjetno / napisala še sama / eno.«

Poezija sledi sodobnim pesniškim trendom; pisana je v svobodnem verzu, v nizanju podob predvsem iz narave in vsakodnevni pripetljajev in doživljanj, ponekod gre za naštevanje po alinejah. Slednje kot naštevalne enote veliko bolj pridobijo na raznolikosti in odsekanosti, a skupnem pomenskem odtenu

pesmi *Ne moreš utiti*: življenje se lomi slehernici ne glede kako in kdaj. Ritem je tekoč in se v določenih verzih premišljeno zaustavi in zaseka (primer pesmi *Znamenje*): »[v] avtu sem imela polno / korenin, / na silo izpuljenih, / drugače pač ne gre.« Ravno te korenine so kot simboli lirskega subjekta, ki ga spremlja posebna dediščina – razvejani družinski problemi, ki se vlečejo skozi generacije, travmatski odhod očeta, težave posameznice zaradi matere in lastna izkušnja depresije. A pri tem lirski subjekt ne beži, eskepizma ni zaslediti niti v poeziji, saj se postavi vsaki okoliščini iz oči v oči, analizira odnose, priznava lastne strahove in pomisleke. Opustitev je le v določenih okoliščinah, a šele ko subjekt spozna, da je pot odvisna le od lobiranja, se preda sam ali ga izloči sistem: »Pustila sem službo, / odslej se bom borila / z golimi rokami, / čeprav sem rekla, / oprostite, / ne morem več //...// čeprav imam le / p od plana za zdaj, / prihodnosti se bojim / enako kot preteklosti, / se bom borila borila borila, / čeprav sem zelo / plaha.« V teh pesmih gre predvsem za družbeno-kritiko; položaj posameznice ali kar plejade skupin, ki si ne more/jo zagotoviti stalnosti in s tem vsaj delne brezskrbnosti, zato je sedanjost boleča in neobetavna. Četudi pri tem gre za trud in opravljanje služb, ki nimajo povezave s tvojim poklicem. Če se patetično poigramo s to besedo in izpeljemo t. i. *poklicanost*, je sama povezava zelo romantična, a kaj ko je etimološka razlaga povsem stvarna in skladna s praktičnim opravljanjem dela. Torej poklica. In vrnitev v ta stvaren, hladen svet je boleča. Saj kdo pa bo postal mecen in plačeval umetnika, filozofa, osebo, ki razmišlja o resnih, a za voditelje preveč usodnih vprašanjih: »Zaposli kdo otroka / že dvajset let ujetega / v odraslo telo?« Medtem pa lirskemu subjektu »življenje nežno poka / ves čas«, v katerih dveh verzih gre prav za poseben zvočen efekt in tipografsko zamaknjeni zadnji dve besedi. S čimer si lahko razlagamo tihi

krik, za katerem se skriva misel, da se je še vedno treba *boriti* za obstanek, se udeleževati rednih in dolgočasnih srečanj (pesem *Roditeljski sestanek*), na katerih pa svojega položaja, v katerem nisi le ti, temveč tudi tvoja družina, pač ne smeš in niti ne zmoreš (po)kazati: »[d]a se iz drugorazrednih / državljanov / preobrazimo / v uspešne / državljane, / brez / preteklosti.« In ravno s tem prelisichimo druge in za trenutek še sami sebe.

A pesmi ne izhajajo le iz eksistencializma, poetike in kritike sistema ter družbe, pač pa imajo tudi pomembno vlogo s strani feminizma, ki je tih, a stvaren. Lirski subjekt je postavljen v različne vloge posameznice – te se same po sebi prepletajo, zaostrujejo življenje tako s svojo zgodovino kot sedanostjo. Motiv matere, ženske, ki je še zmeraj hčerka ali otrok v odrasli osebi, je tako večplasten. Ideal matere, danes pompozno imenovan helikopterska mama, je še posebej dobro izpeljan v pesmi, v kateri lirski subjekt skrbi za svoja dva otroka od hranjena do spiranja ran, medtem pa: »[s]e razcefram, / ko v zraku ujamem drugega / in za to ne krivim prvega.« Odnos lirskega subjekta do otrok tako ni herojski ali vesplošno cankarjanski – tudi njega še zmeraj obdajajo strahovi, a medtem mora triletnega otroka prepričati, da strah sploh ne obstaja, čeprav se ima posameznica še za tako »majhno mami« in je tudi *Uspavanka* temačna, saj je zunanji svet kisel in materin temen: »Svet je kisel, / lomi se v meni, / tvoja mamica – / temo ima v srcu.« A nagovor je še zmeraj klasičen in ponavljajoč: »Zaspi dete, zaspi.« Spreminjajoča perspektiva je pronicljiva in materinske vloge posameznice v družbi ne opeva – lirski subjekt je sredi obveznosti nemočen, takšen pa ni le on, temveč tudi ostali, še posebej nadrejene. Motiv otroka je predstavljen kot nekaj krhkega, kar še ima »svežino nebes / na obrazu«, kot tudi izčrpavajočega: »Otroci so naporna bitja, / izkoščičijo te, / in po celem dnevu z njimi / se ti začne mešat.«

Ta primer nakazuje povsem drugačno pojmovanje današnjega otroškega centrizma in kritično prikazuje pretirano pozornost, ki naj bi jo vzgojiteljica morala posvetiti otroku.

Pesniški jezik je prepleten s podobami, metaforami, metonimijo in posebnimi učinki potujitve, ki so še posebej samosvoji. V tem primeru je lirski subjekt povsem popredmeten, čeprav se je za to odločil sam in se zaveda, da opravlja prav pomembno nalogo in je nezamenljiv vmesni člen, ki mora zdržati vso težo, ki jo doživlja: »Kanglica sem, / moja edina naloga je, / da vzdržim vso to / vodo.« Ta teža pa se pogosto razlije. Avtorica še posebej dobro prikaže z metaforo »rjava tesnobna tekočina« (iz pesmi *Proti veselju*) in takrat pridejo tisti *Usodni dnevi*, ki spominjajo na Virginio Woolf in *The hours*.² Ta negotovost subjekta je še posebej izrazita v odtekanju časa, ki je zastrašujoče in neizbežno, grozljivo v podobi koledarja z otroškim motivom zajca in dnevnikom čiščenja zob, ki je ironična prisposoba nadzora in delanja kljukic, ki te skozi življenje nenehno vodi (pesem *Izgubljenost v času in prostoru*). Lirski subjekt se ravno zato od sveta vedno bolj odtuja. Njegovo edino jedro je le še skupek misli, ki je kot *majhna podstrešna sobica, v kateri je veliko skrbi*. Odtujitev in distanciran od vsega, kar od njega pričakujejo družbena pravila, se loči od telesa, ki opravlja in doživlja vse okoli sebe: »Res imam srečo, / moje telo je ena sama sreča, / z njim lahko pospravljam, / iščem odgovore, / lahko jočem / in obupujem / vse mi dovolj.« A v vsem tem neizbežnem doživljanju se lirski subjekt odloči, da je/bo treba še veliko postoriti in tako ali drugače iti

2 Roman *The Hours* (Picador, 1998) oziroma v prevodu *Ure* (slovenski prevod l. 2003); napisal ga je Michael Cunningham. Roman izhaja iz *Gospa Dalloway* Virginie Woolf in opisuje bitko s tesnobo treh različnih žensk. Po romanu so naredili tudi filmsko adaptacijo, v režiji Stephena Daldryja, l. 2002.

skozi najrazličnejše ovire. Tako s pesmijo brez naslova, ki bi jo lahko naslovili kar s prvimi tremi verzi *Nekako bo treba / preživet še / do smrti*; po vsebinski plati in sami formi naštevanja je pesem variacija, a kot druga perspektiva pesmi Anje Golob *Koncert debele gospe*.³ V obeh je zaznati neulovljivost, neizbežnost vsega, kar doleti generacijo srednjih let. A. Golob zareže s tem, kaj vse negativnega je množinski lirski subjekt že doletelo in kaj vse ga še čaka. N. Miklič Perne pa z nizanjem najrazličnejših nalog ironično in grenko, a v navalu zagnanosti, nagovarja, da je vse to nujno, preden pridemo do konca.

Pesniška zbirka *Lisičja vstopnica* je povsem jasen glas, v katerem se skriva tista resnica, ki jo je treba odkrivati kot uganko. Pesmi so temačne in razkrivajo raznoliko problematiko, ki pa s svojo idejo in sporočilnostjo niso prav nič nasilno angažirane ali povsem vdane v usodo. Iz njih zeva iskriva misel, ki ves čas rahlo prasketa – sicer nežno, a hkrati ravno takrat najbolj pretanjeno boleče in ostro.

Tonja Jelen

3 (Vesa v zgibi, ponatis, samozal., 2016).

Kazalo

Bojim se teme	7
Vse bo v redu.....	8
Os	9
Otroci s sveta	10
Zgodilo se bo otroštvo	11
Ne moreš uiti.....	12
Terapija	13
Mesto stoji vsak dan	14
Uspavanka	15
Živimo v miru	16
To.....	17
Moje upanje	18
Izmenično skrbim za otroka	19
Za L.....	20
Napisala bi ti vse pesmi	21
Nenehno se mi zdi.....	22
Na moje majhno.....	23
Obala.....	24
Ta košček puste zemlje	25

Zvrhano nasuti kamioni.....	26
Srečna roža	27
Kdo pravi?.....	28
Usodni dnevi	30
Čakam na kavču	31
Čeprav	32
V takih tihih dnevih	33
Še malo bodi buden.....	34
Pot, ki ne ve.....	35
Uganka	37
Krompir	41
Res prisluškujem.....	42
Kanglica	43
Čas se je ustavil	44
Jezik podoben tišini	45
Vsak dan svojega življenja.....	46
Da prideš sem.....	47
Zelo je preprosto.....	48
Ne bi več stopil.....	49
Res imam srečo.....	50
Jesen.....	51
Izgubljenost v času in prostoru.....	52

Nekatere stvari bodo	53
Proti veselju	54
Če zaprem oči ali pogledam v tla.....	55
Želja po pisanju.....	57
Revež	58
Znamenje.....	59
Na koncu	60
Nakar	61
Ljubosumno morje.....	62
Zakaj nikoli ne naredim česa podobnega?	63
Bilo je <i>to</i>	64
Ko sem že mislila	65
Vsi živi	66
Roditeljski sestanek	67
Konec poletja.....	68
V najtemnejšo sobo	69
Čas je nekaj.....	70
Zaposli kdo.....	71
Obstanek v tu in zdaj.....	73

Nevenka Miklič Perne

Lisičja vstopnica

<i>knjižna zbirka</i>	PIRAMIDA
<i>glavni urednik</i>	Orlando Uršič
<i>urednica</i>	Tonja Jelen
<i>spremna beseda</i>	Tonja Jelen
<i>jezikovni pregled</i>	Tonja Jelen
<i>oblikovanje in prelom</i>	Primož Žerdin
<i>fotografija na platnici</i>	Nevenka Miklič Perne
<i>besedilo na platnici</i>	Tonja Jelen
<i>izdajatelj</i>	Založba Litera, Maribor 2018
<i>za založbo</i>	Orlando Uršič
<i>tisk</i>	Demat, d. o. o.
<i>naklada</i>	400 izvodov

LITERA

